

Förordningsförändringar från 2016-04-15

Regeringen har fattat beslut om ändringar i förordningen (2009:130) om yrkeshögskolan (YHF) och i förordningen (2011:1162) med instruktion för Myndigheten för yrkeshögskolan (MYHF). Genom förändringarna genomförs, som ett första steg, vissa av de förslag som Utbildningsdepartementet har tagit fram i promemorian Ds 2015:41, En stärkt yrkeshögskola – ett lyft för kunskap.

Ikraftträdande

De nya bestämmelserna träder i kraft den 15 april 2016. Bestämmelserna tillämpas första gången på utbildning som beslutas efter ikraftträdandet. Det finns dock några bestämmelser i YHF som ska tillämpas direkt från den 15 april 2016 och det är de som gäller lärande i arbete, tillsyn, kvalitetsgranskning, utvärdering och uppföljning och utlämnande av uppgifter (2 kap 3 §, 4 kap 8-11 §§). Likaså gäller de nya bestämmelserna i MYHF från den 15 april 2016.

Nedan följer en genomgång av förändringarna kapitel för kapitel.

Förordningen om yrkeshögskolan

Kapitel 1

Ändring av 3 §

Ny lydelse:

"För att en utbildning ska få ingå i yrkeshögskolan krävs det utöver vad som anges i 3, 5 och 6 §§ lagen (2009:128) om yrkeshögskolan att

1. utbildningen
 - a. svarar mot behov av kvalificerad arbetskraft i arbetslivet som inte tillgodoses genom en utbildning enligt högskolelagen (1992:1434) eller en utbildning som kan leda fram till en examen enligt lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina, eller
 - b. medverkar till att utveckla eller bevara kvalificerat yrkeskunnande inom ett smalt yrkesområde som är av betydelse för individen och samhället, och
2. utbildningsanordnaren har förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för utbildningen enligt lagen om yrkeshögskolan och 2-4 kap. denna förordning."

Kommentar:

Den tidigare punkten 2: "Utbildningen har en från samhällssynpunkt lämplig placering" har upphört. Denna del av bestämmelsen har flyttats till 5 kap. 5 § p 3 dvs. det kapitel som reglerar den statliga finansieringen i form av statsbidrag eller särskilda medel och har en ny lydelse. Utbildningen ska enligt den nya lydelsen ha en utifrån arbetslivets behov lämplig regional eller nationell placering.

Kapitel 2

Ändring av 3 §

Ny lydelse:

"För varje utbildning ska det finnas en ansvarig utbildningsanordnare som ansvarar för att utbildningen genomförs enligt lagen (2009:128) om yrkeshögskolan och enligt denna och andra förordningar.

Den ansvariga utbildningsanordnaren ska se till att

- 1. det finns platser för lärande i arbete på en arbetsplats och att dessa uppfyller de krav som finns för utbildningen, om sådant lärande ingår i utbildningen,*
- 2. det finns vägledning om studiealternativ, antagning och tillträde samt yrkesvägledning, och*
- 3. de studerande som behöver särskilt pedagogiskt stöd i utbildningen får sådant stöd."*

Kommentar:

Den nya lydelsen innebär att den ansvariga utbildningsanordnaren ska se till att det finns platser för lärande i arbete på en arbetsplats och att dessa uppfyller de krav som finns för utbildningen, om sådant lärande ingår i utbildningen. Paragrafen har utformats i punktform. Punkterna 2 och 3 fanns tidigare i andra stycket. Innehållet i punkten 1 är ny.

Ändring av 7 §

Ny lydelse:

"För varje utbildning ska det finnas en utbildningsplan. Av planen ska följande framgå:

- 1. den ansvariga utbildningsanordnaren och, i förekommande fall, övriga utbildningsanordnare,*
- 2. utbildningens mål och inriktning samt den eller de kurser som ingår i utbildningen,*
- 3. om undervisningen helt eller delvis bedrivs på engelska,*
- 4. utbildningens omfattning, huvudsakliga uppläggning och organisation,*
- 5. omfattningen av lärande i arbete på en arbetsplats om sådant lärande ingår i utbildningen,*
- 6. antalet timmar lärar- eller handledarledd verksamhet som utbildningen omfattar,*
- 7. de krav på särskilda förkunskaper som ställs upp enligt 3 kap. 3 §,*
- 8. de grunder som ska användas vid urval bland behöriga sökande till utbildningen,*
- 9. de särskilda mål och krav som ska gälla för en examen om utbildningen kan få avslutas med en sådan, och*
- 10. hur utbildningen ska kvalitetssäkras.*

Myndigheten för yrkeshögskolan får meddela föreskrifter om utbildningsplanen"

Kommentar:

En ny punkt 5 har tillkommit som innebär att det i utbildningsplanen också ska framgå "omfattningen av lärande i arbete på en arbetsplats om sådant lärande ingår i utbildningen."

Kapitel 3

Ändring av 3 §

Ny lydelse:

"För behörighet att antas till en utbildning får det utöver vad som anges i 1 och 2 §§ ställas krav på särskilda förkunskaper. Sådana krav ska vara nödvändiga för att den studerande ska kunna tillgodogöra sig utbildningen. Kraven får avse kunskaper från en eller flera kurser i gymnasieskolans nationella program eller motsvarande kunskaper.

Om det finns särskilda skäl får kraven på särskilda förkunskaper även avse yrkeserfarenhet och andra kunskaper än sådana som avses i första stycket, om de är av betydelse för utbildningens speciella inriktning eller det yrkesområde som utbildningen förbereder för.

Utöver krav på kunskaper får det även ställas villkor som är en förutsättning för utbildningens speciella inriktning eller det yrkesområde som utbildningen förbereder för."

Kommentar:

Paragrafen har delats in i stycken istället för som tidigare i punktform. Formuleringen i stycke 1 är oförändrad jämfört med den tidigare ingressen till 3 § och punkten 1. Detta stycke innebär därför ingen materiell ändring.

Stycke 2 som är förändrat jämfört med tidigare anger att det behöver finnas särskilda skäl för att en utbildningsanordnare ska få ställa krav på särskilda förkunskaper i form av yrkeserfarenhet eller andra kunskaper än de som avses i första stycket. Här avses alltså andra kunskaper än de från en eller flera kurser från gymnasieskolans nationella program eller motsvarande. Vidare måste yrkeserfarenheten eller kunskaperna vara av betydelse för utbildningens speciella inriktning eller det yrkesområde som utbildningen förbereder för.

Att det krävs särskilda skäl är således nytt. Utgångspunkten är att en yrkeshögskoleutbildning ska bygga på gymnasieskolan och lagstiftarens tanke är att särskilda skäl ska vara något utöver det man kräver i vanliga fall. Det är utbildningsanordnaren som ska motivera att yrkeserfarenhet eller andra kunskaper behövs för utbildningens speciella inriktning eller det yrkesområde som utbildningen förbereder för.

Därefter kommer stycke 3, där texten är omformulerad, men vars betydelse inte har ändrats. Texten anger att det utöver krav på kunskaper får ställas villkor som är en förutsättning för utbildningens speciella inriktning eller det yrkesområde som utbildningen förbereder för.

Ny paragraf och bemyndigande - 3a §

Lydelse:

"Myndigheten för yrkeshögskolan får meddela föreskrifter om krav på särskilda förkunskaper och villkor när det gäller utbildningar med inriktning som kräver nationellt likvärdigt innehåll."

Kommentar:

Den nya bestämmelsen innehåller ett nytt bemyndigande för Myndigheten för yrkeshögskolan.

Ändring av 6 §

Ny lydelse:

"Vid urvalet får en eller flera av följande urvalsgrunder användas: betyg, särskilt prov, tidigare utbildning och yrkeserfarenhet.

Vid i övrigt likvärdiga meriter får urval också göras genom lottning."

Kommentar:

Förändringen mot tidigare är att ett andra stycke har tillkommit som innebär att det vid i övrigt likvärdiga meriter får göras urval genom lottning.

Ny paragraf - 7 §

Ny lydelse:

"Urvalsgrunden särskilt prov får endast avse kunskaper och färdigheter som är nödvändiga för att den sökande ska kunna tillgodogöra sig utbildningen.

Urvalsgrunden tidigare utbildning ska i första hand avse utbildning på gymnasial nivå. Annan tidigare utbildning får användas som urvalsgrund om det finns särskilda skäl.

Urvalsgrunden yrkeserfarenhet får endast användas om det finns särskilda skäl."

Kommentar:

Den nya bestämmelsen innebär att det har införts vissa krav för att få använda de olika urvalsgrunderna.

För särskilt prov krävs att de kunskaper och färdigheter som ska bedömas med ett särskilt prov ska vara nödvändiga för att den sökande ska kunna tillgodogöra sig utbildningen. Urvalsgrunden tidigare utbildning ska i första hand avse utbildning på gymnasial nivå. Annan tidigare utbildning och yrkeserfarenhet ska endast få användas som urvalsgrunder om det finns särskilda skäl.

Enligt Ds 2015:41 är ett syfte med kraven att tydliggöra att yrkeshögskoleutbildningen (YH-utbildning) väsentligen ska bygga på de kunskaper som eleverna får på nationella program i gymnasieskolan eller motsvarande kunskaper. Om viss tidigare utbildning är nödvändig för att den studerande ska kunna tillgodogöra sig en YH-utbildning bör den dock anges som särskilt förkunskapskrav för YH-utbildningen och inte utgöra en urvalsgrund. När det gäller särskilt prov är det centralt att provet har utformats för att bedöma den sökandes förmåga att tillgodogöra sig utbildningen och inte syftar till att bedöma anställningsbarheten.

Kapitel 4

Nya rubriker

Rubriken Tillsyn, kvalitetsgranskning, uppföljning och utvärdering har delats upp på fyra olika rubriker.

De nya rubrikerna är: Tillsyn, Kvalitetsgranskning, Utvärdering och uppföljning samt Utlämnande av uppgifter.

Ändring av 8 §

Ny lydelse:

"Den ansvariga utbildningsanordnaren är skyldig att medverka i den tillsyn över utbildningen som initieras av Myndigheten för yrkeshögskolan.

Med tillsyn avses i denna förordning en självständig granskning som har till syfte att kontrollera om den verksamhet som granskas uppfyller de krav som följer av lagar och andra föreskrifter. I tillsynen ingår att fatta de beslut om åtgärder som kan behövas för att utbildningsanordnaren ska rätta fel som upptäckts vid granskningen."

Kommentar:

Ett andra stycke har tillkommit som innebär att det har införts en rättslig definition av begreppet tillsyn. Definitionen har sin föregångare i 26 kap. 2 § skollagen (2010:800, SL). Det innebär att i YHF är tillsyn en självständig granskning som har till syfte att kontrollera om den verksamhet som granskas uppfyller de krav som följer av lagar och andra föreskrifter. I tillsynen ingår att fatta de beslut om åtgärder som kan behövas för att utbildningsanordnaren ska rätta fel som upptäcks vid granskningen.

Ny paragraf och bemyndigande – 9 §

Ny lydelse:

"Utbildningsanordnaren är skyldig att medverka i den kvalitetsgranskning av utbildningen som initieras av Myndigheten för yrkeshögskolan.

Kvaliteten ska granskas utifrån kvalitetskriterier.

Myndigheten får meddela föreskrifter om kvalitetskriterier. Innan myndigheten meddelar sådana föreskrifter ska myndigheten höra företrädare för arbetslivet."

Kommentar:

Paragrafen är styckesindeldad och här framgår det att utbildningsanordnaren är skyldig att medverka i den kvalitetsgranskning av utbildningen som initieras av Myndigheten för yrkeshögskolan och att kvaliteten ska granskas utifrån kvalitetskriterier.

Dessutom har MYH fått ett bemyndigande att meddela föreskrifter om kvalitetskriterier. Myndigheten ska höra företrädare för arbetslivet innan föreskrifterna meddelas.

Texten i stycke 1 återfanns tidigare i 8 § samma kapitel, man har endast tagit bort "Den ansvariga..."

Ny paragraf - 10 §

Ny lydelse

"Utbildningsanordnaren är skyldig att utvärdera verksamheten och att medverka i den uppföljning och utvärdering av utbildningen som initieras av Myndigheten för yrkeshögskolan.

Kommentar:

Paragrafen med oförändrad lydelse har flyttats från 8 § och anger att utbildningsanordnaren är skyldig att utvärdera verksamheten och att medverka i den uppföljning och utvärdering av utbildningen som initieras av Myndigheten för yrkeshögskolan."

Ny paragraf - 11 §

Ny lydelse:

"Utbildningsanordnaren ska till Myndigheten för yrkeshögskolan lämna de uppgifter som myndigheten begär för myndighetens tillsyn, kvalitetsgranskning, uppföljning och utvärdering. Myndigheten får besluta att uppgifterna ska lämnas till någon annan.

Myndigheten får meddela ytterligare föreskrifter om det uppgiftslämnande som avses i första stycket."

Kommentar:

Den nya paragrafens lydelse kan delvis härledas från tidigare 8 §. Vidare har det tillkommit en lydelse som preciserar att utbildningsanordnaren ska lämna de uppgifter som myndigheten begär för myndighetens tillsyn, kvalitetsgranskning, uppföljning och utvärdering. Myndigheten får liksom tidigare besluta att uppgifterna ska lämnas till någon annan. Bemyndigandet är inte heller nytt.

Den nya lydelsen innebär att uppgifterna ska lämnas för vissa särskilt angivna ändamål. Detta innebär en begränsning jämfört med tidigare lydelse.

Kapitel 5

Ändring av 2 §

Ny lydelse:

För utbildningar inom yrkeshögskolan får statsbidrag lämnas till kommuner, landsting eller enskilda fysiska eller juridiska personer och särskilda medel får lämnas till universitet eller högskolor som har staten som huvudman och som omfattas av högskolelagen (1992:1434).

Statsbidrag respektive särskilda medel får även lämnas till dem som anges i första stycket för kostnader för

- 1. undervisning i svenska med yrkesinriktning i utbildningarna, och*
- 2. särskilt pedagogiskt stöd till studerande med funktionsnedsättning i utbildningarna.*

Kommentar:

Paragrafen har delats in i punkter och den första punkten anger att statsbidrag respektive särskilda medel även får lämnas för kostnader för undervisning i svenska med yrkesinriktning. Tidigare var svenska med yrkesinriktning ett kriterium för fördelningen av statsbidrag eller särskilda medel enligt 5 kap 5 §.

Ändring av 5 §

Ny lydelse:

"Myndigheten för yrkeshögskolan ska vid sin fördelning av statsbidrag eller särskilda medel särskilt ta hänsyn till i vilken grad en utbildning

- 1. i kvalitativt och kvantitativt hänseende svarar mot arbetslivets behov av kvalificerad arbetskraft eller medverkar till att utveckla eller bevara kvalificerat yrkeskunnande inom ett smalt yrkesområde som är av betydelse för individen och samhället,*
- 2. finansieras av arbetslivet, och*
- 3. har en utifrån arbetslivets behov lämplig regional eller nationell placering."*

Kommentar:

En ny punkt 3 har tillkommit som anger att Myndigheten för yrkeshögskolan vid sin fördelning av statsbidrag eller särskilda medel särskilt ska ta hänsyn till i vilken grad en utbildning har en utifrån arbetslivets behov lämplig regional eller nationell placering.

Tidigare angavs i 1 kap 3 § punkten 2 YHF att utbildningen skulle ha en från samhällssynpunkt lämplig regional placering för att få ingå i yrkeshögskolan. Denna förutsättning har tagits bort. Ändringen innebär att lämpligheten av en utbildnings regionala eller nationella placering utifrån arbetslivets behov blir ett kriterium vid konkurrens om statsbidrag eller särskilda medel. Här har lagstiftaren ställt arbetslivets behov i centrum istället för som tidigare, en från samhällssynpunkt lämplig regional placering.

Förordningen med instruktion för Myndigheten för yrkeshögskolan

Ändring av 4 §

Ny lydelse:

Myndigheten ska

1. *ha tillsyn över utbildningarna inom yrkeshögskolan, de utbildningar inom yrkeshögskolan som bedrivs som uppdragsutbildningar, de utbildningar som statsbidrag lämnas för enligt förordningen (2012:140) om statsbidrag för viss utbildning som rör tolkning och teckenspråk samt de utbildningar som stöd lämnas för enligt förordningen (2013:871) om stöd för konst- och kulturutbildningar och vissa andra utbildningar, och*
2. *granska kvaliteten i de utbildningar som avses i 1 samt utbildningsanordnarnas kvalitetsarbete.*

Tillsynen och kvalitetsgranskningen ska genomföras med utgångspunkt i en behovsanalys och avse enskilda utbildningar. Kvalitetsgranskningen ska även avse utbildningsanordnarens eget kvalitetsarbete. Kvalitetsgranskningen kan därutöver ha en övergripande karaktär utifrån olika teman.

Kommentar:

En nyhet i andra stycket är att tillsynen och kvalitetsgranskningen ska avse enskilda utbildningar och även avse utbildningsanordnarens eget kvalitetsarbete. Nytt är också att kvalitetsgranskningen kan ha en övergripande karaktär utifrån olika teman.

Ny paragraf – 4a §

Ny lydelse:

"Myndigheten ska inom ramen för sin tillsyn lämna råd och vägledning till utbildningsanordnaren. "

Kommentar:

Den nya bestämmelsen innebär att myndigheten även ska lämna råd och vägledning inom ramen för sin tillsyn. I skollagen finns motsvarande bestämmelse i 26 kap. 9 §. Där är den placerad under rubriken Förebyggande åtgärder.

Ändring av 5 §

Ny lydelse:

"Myndigheten ska sammanfatta och publicera resultaten av sitt arbete med tillsyn och kvalitetsgranskning. Resultaten ska även publiceras uppdelat på varje granskad utbildning. Myndigheten ska lämna en redovisning av resultaten till de granskade verksamheterna."

Kommentar:

En nyhet är att de resultat som myndigheten publicerar av sitt arbete med tillsyn och kvalitetsgranskning nu ska publiceras uppdelat på varje granskad utbildning. Enligt utredningen (Ds 2015:41, s 113) är det av vikt att måluppfyllen synliggörs så att presumtiva studerande och arbetsmarknaden ska kunna få en rättvisande bild av en utbildning.

Paragrafen upphör att gälla – 8 §

Tidigare lydelse:

"Myndigheten ska vara behörig myndighet enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/36/EG av den 7 september 2005 om erkännande av yrkeskvalifikationer, senast ändrat genom kommissionens förordning (EU) nr 13/2011, när det gäller att utfärda utbildningsbevis och andra handlingar för utbildningar inom yrkeshögskolan och de utbildningar inom yrkeshögskolan som bedrivs som uppdragsutbildningar."

Kommentar:

Bestämmelsen har upphört. Det innebär att myndigheten inte längre är behörig myndighet att utfärda utbildningsbevis eller andra handlingar för yrkeskvalifikationer som gäller utbildningar inom yrkeshögskolan och utbildningar inom yrkeshögskolan som bedrivs som uppdragsutbildning. Det beror på att ny lagstiftning trätt i kraft.

Lagen (2016: 145) om erkännande av yrkeskvalifikationer trädde i kraft den 18 januari 2016. I lagen fastställs de regler enligt vilka en medlemsstat ska erkänna utbildning eller yrkeskvalifikationer som en unionsmedborgare har förvärvat i en annan medlemsstat. Förfarandet för ansökan om erkännande av yrkeskvalifikationer regleras i förordningen (2016:157) om yrkeskvalifikationer. Där anges vilka myndigheter som är behöriga att utfärda sådana myndighetsbeslut. Universitets- och högskolerådet är behörig myndighet för de yrken som inte särskilt räknas upp i bilagan till nämnda förordning.